

ROMA KÉP

Kurzusleírás 2011

Kursus kódja(i):	FLM – 400.54 / BBN-KOM-201/f
Kursus címe:	Romaábrázolás a kortárs kultúrakutatások tükrében
Tanár neve:	Pócsik Andrea
Kursus időpontja, helye:	csütörtök, 12,30-14,00 39. terem
Vetítések időpontja, helye:	BBN-KOM-201/g A vetítések időpontja : 18 óra Helyszín: DocuArt Mozi XI. Erkel u. 15. (Ráday u. 18.) 2011. 02. 24. 1. „Ciné-Ethnography” Jean Rouch: <i>Én, egy néger</i> (1958) Vendégek: Füredi Zoltán antropológus, filmrendező és Kovács András Bálint filmesztéta 2011. 03. 03. 2. Közösségkutatás és „akcióantropológia” Kőszegi Edit – Szuhay Péter: <i>Három nővér</i> (2008) Kovács Kristóf: <i>Malaccal teljes</i> (2008)

Vendégek: Kovács Kristóf antropológus, filmrendező,
Kőszegi Edit filmrendező és Szuhay Péter antropológus

2011. 03. 10.

3. Identitásfilmek I.

Révész János-Szirmai Norbert: *Jobb a Fradi!* (2002)

Gát Balázs: *Gypsy Side* (2006)

Vendégek: Kriza Borbála szociológus és Gát Balázs
filmrendező

2011. 03. 17.

4. Identitásfilmek II.

Mészáros Antónia: *Megtagadva* (2009)

Vendégek: Kóczé Angéla szociológus és Mészáros Antónia
filmrendező

2011. 03.24.

5. Filmemlékezet

Sára Sándor: *Cigányok* (1962)

Schiffer Pál: *Cséplő Gyuri* (1978)

Vendégek: Neményi Mária szociológus és Varga Balázs
filmesztéta

2011. 03. 31.

6. Performatív dokumentumfilmek romaképei

Galyas Gyula: *Fagyűjtés délelőtt* (2002)

Pölcz Róbert – Pölcz Boglárka: *Szafari* (2004)

Szederkényi Júlia: *Barlang* (2009)

Vendégek: Horváth Kata antropológus és Szederkényi Júlia
filmrendező

2011. 04. 07.

7. Formai kísérletek

Jeles András: *Párhuzamos halálrajzok* (2008)

Vendégek: Erős Ferenc szociálpszichológus és Gelencsér Gábor filmesztéta

2011. 04. 14.

8. Hatalmi politikák romaképei

Kálomista Gábor: *Szíven szúrt ország* (2009)

Vendégek: Bódi Lóránt kommunikáció szakos egyetemi hallgató és Dupcsik Csaba szociológus

2011. 04. 28.

9. Közösségi filmezés

Kővári Borz József: *Vándormozi* (2000-)

Az Új Néző Közösségi Színház Projekt és filmes dokumentációi (Káva Színház, Krétakör, AnBlok) (2010)

Vendégek: Horváth Kata antropológus és Kővári Borz József filmrendező

2011. 05. 05.

10. „A valóság metapolitikái”

Csőke József: *Pedig...!* (1975)

Schiffer Pál: *Faluszéli házak* (1972)

Grunwalsky Ferenc: *Anyaság* (1974)

Vendégek: Hammer Ferenc médiakutató és K. Horváth Zsolt történész

2011. 05. 12.

11. A kortárs média roma önképe

Mundi Romani (2007-)

Vendégek: Bársony Kata szociológus, televíziós szerkesztő és Varró Szilvia újságíró

2011. 05. 19.

12. Kortárs roma képzőművészet

Sugár János: *Omara* (2010)

Vendégek: Junghaus Tímea művészettörténész, kurátor és Kovács Éva szociológus és Sugár János képzőművész

Kurzus típusa: szeminárium

Kurzus leírása: A magyarországi cigányság kulturális reprezentációjának elemzése során a kommunikáció különféle társtudományaira, leginkább a kultúrakutatások eredményeire támaszkodunk. Számos vizuális példát vizsgálunk meg, miközben meghatározzuk azokat a fontos kutatási irányokat, módszereket, amelyek ismerete a társadalmi és etnikai különbség(tevés) – kijelölés és önmeghatározás – azonosításához feltétlenül szükséges. A cigányság vizuális reprezentációját tágabb kontextusban helyezzük el: a kortárs kultúrakutatások, a vizuális antropológia elméleteinek segítségével, kritikai megközelítésben, a jelenkori médiakörnyezetünkben is érvényes kérdéseket igyekszünk megfogalmazni, nagyban támaszkodva a hallgatók saját tapasztalataira és előzetes tudására. Az inkább rendszerező, elméleti jellegű kurzust jól kiegészíti az ugyanebben a félévben meghirdetett, vendég szakértők bevonására épített műhelyjellegű vetítés- és beszélgetéssorozat a DocuArtban, amely bár önálló kurzusként működik (BBN-KOM-201/g), programját a „vetítési időpontoknál” közzétesszük.

Tematika:

1. Az etnicitással kapcsolatos alapfogalmak rendszerezése
2. Etnicitáskutatások Magyarországon. Az etnicitáskutatások elméleti és módszertani problémái, azok megjelenése a magyarországi cigánykutatásokban
3. Kulturális identitás, kulturális reprezentációk és etnicitás
4. Kulturális emlékezet / filmemlékezet
5. A magyar filmtörténetírás hagyományai és módszertani kérdései. Új paradigmák és kihívások.

6. Film archeológiai kitérő. A kulturális imperializmus, a modern társadalomtudományok születése és a századforduló látványkultusza
7. A magyarországi cigányság kulturális reprezentációja a századfordulón I.
8. A magyarországi cigányság kulturális reprezentációja a századfordulón II.
9. A két világháború közötti Magyarországon képződő tudományos és művészeti határmezsgyék (szociofotó, népi szociográfia) cigányábrázolása
10. A Kádár-korszak szegénységképe és a dokumentarista valóságfeltáró igény
11. A kortárs média romaképe
12. Cigányábrázolás és posztkolonialitás

Kurzus teljesítésének követelményei: Az óramegbeszélés során a hallgatók az olvasmányokhoz és a feldolgozásra kijelölt vizuális anyaghoz kapcsolódó feladatokat kapnak, ezekkel készülnek a megbeszélés időpontra. A teljesítés feltétele az órákon való aktív részvétel, a referátum elkészítése.

Vetített filmek: A kurzust látogató hallgatók egy digitális oktatási segédletet kapnak, amelyen a kötelező és ajánlott irodalmak tartalmazó szöveges fájlok, valamint az órákon elemzett filmrészletek találhatóak.

Etnicitás

Kötelező / ajánlott irodalom:

Thomas Hylland Eriksen: *Etnicitás és nacionalizmus – antropológiai perspektívák*, Gondolat Kiadó – PTE Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest-Pécs, 2008. pp. 13-35.

Kende Anna: „Értelmiségként leszek roma és romaként leszek értelmiségi”. Vizsgálat roma egyetemisták életútjáról
In: *Kisebbségek kisebbsége* Neményi Mária – Szalai Júlia (szerk.), Új Mandátum Könyvkiadó, 2005, pp. 376-409.
Neményi Mária: A kisebbségi identitás kialakulása. Roma

származású gyerekek identitásstratégiái In: *Etnicitás – Különbségteremtő társadalom*, Feischmidt Margit (szerk.) MTA Etnikai és Kisebbségkutató Intézet, 2010, pp. 48-56.

2. Etnicitáskutatások Magyarországon. Az etnicitáskutatások elméleti és módszertani problémái, azok megjelenése a magyarországi cigánykutatásokban

Feischmidt Margit: Megismerés és elismerés: elméletek, módszerek, politikák az etnicitás kutatásában In: *Etnicitás – Különbségteremtő társadalom IN*: Feischmidt Margit (szerk.) MTA Etnikai és Kisebbségkutató Intézet, 2010 pp. 7-32.

Zsigó Jenő: „Feltárni és megnevezni az elnyomások direkt rendszerét” In: *Kisebbségek kisebbsége* Neményi Mária – Szalai Júlia (szerk.), Új Mandátum Könyvkiadó, 2005, pp. 7-42.

Kovács Éva: A közösségtanulmányoktól a lokalitás megismeréséig In: Kovács Éva szerk.: *Közösségtanulmányok – Módszertani jegyzet*. Néprajzi Múzeum – PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, 2007, 243-259. pp.

Feischmidt Margit- Szuhay Péter: Sűrű leírás, In: Kovács Éva szerk.: *Közösségtanulmányok – Módszertani jegyzet*. Néprajzi Múzeum – PTE BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, 2007, 243-259. pp.

Kulturális identitás, kulturális reprezentációk és etnicitás

Hall, Stuart: A kulturális identitásról
In: *Multikulturalizmus*, szerk. Feischmidt Margit, Osiris Kiadó, Láthatatlan Kollégium, 1997, pp. 47-59.

Fanon, Frantz: *Black Skin, White masks*, Grove Press, N. Y., 2002.

Hall, Stuart: New Ethnicities In: *Race, Culture, Difference*, ed. James Donald and Ali Rattansi pp. 252-259.

Kulturális emlékezet / filmemlékezet

Jan Assmann: *A kulturális emlékezet – Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*, Atlantisz Kiadó, 2004, pp. 15-49., 129-158.

A mi pharrajimosunk_Pocsik_Amaro.doc

Pócsik Andrea: A mi pharrajimosunk, *Amaro Drom*, 2008/08

Bernath_Kenysermosdatas a ciganytelepen.pdf

Bernáth Péter-Polyák Laura: Kényszermosdatások Magyarországon In: *Kényszermosdatások a cigánytelepeken*, Szerk.: Bernáth Gábor, Roma Sajtóközpont Könyvek 3, 2002, pp. 7-27.

Magyar filmtörténetírás. Új paradigmák és kihívások.

Francesco Casetti: Történelem, történetek, történetírás. In: *Filmelméletek 1945-1990*. Osiris, Budapest, 1998. pp. 264-285.

Filmtörténet-elmélet. *Metropolis* 1997. tavasz, pp. 5-46.

Eróss Gábor: Idegenek filmképei, *Regio*, 15. évf. (2005/4.) pp. 77-130.

Pócsik Andrea: A romák ábrázolása a rendszerváltás utáni magyar dokumentumfilmekben, *Metropolis*, 2004. tavasz

Film archeológiai kitérő. A kulturális imperializmus, a modern társadalomtudományok születése és a századforduló látványkultusza

MacDougall: The Visual as metaphor In: *The Corporeal Image*, pp. 213-225.

Allison Griffiths: *Wondrous Difference*, Columbia University Press, 2001, pp. 15-251.

A magyarországi cigányság kulturális reprezentációja a századfordulón I.

Dupcsik Csaba: *A magyarországi cigányság története*. Osiris Kiadó, 2009 pp.63-83.

Kovács Éva: „Fekete testek, fehér testek – A 'cigány' képe az 1850-es évektől a XX. század első feléig”. *Beszélő*, 2009. január, XIV. évf. 1. szám , 74-92. pp.

Szuhay Péter: Az egzotikus vadembertől a hatalom önnön legitimálásáig, *Beszélő*, 2002- július-augusztus

AH Életkép_Révész.doc

Révész Emese: A népeletkép szerepe a nemzeti jellem kidolgozásában az 1850-1870 közötti sajtóillusztráció aklapján. (Doktori dolgozat, publikálatlan, 2006.)

Szazadelo ciganykepe II

A magyarországi cigányság kulturális reprezentációja a századfordulón II.

Gaál György: A dánosi gyilkosság – és ami mögötte van, *Médiakutató*, 2008. ősz

Mátay Mónika: Agycentizők a századfordulón, *Budapesti Negyed*, 47-48.sz. 2005/1-2.

Dupcsik Csaba: *A magyarországi cigányság története*. Osiris Kiadó, 2009 pp. 85-137.

A két világháború közötti Magyarországon képződő tudományos és művészeti határmezsgyék (szociofotó, népi szociográfia) cigányábrázolása

Dupcsik Csaba: *A magyarországi cigányság története*. Osiris Kiadó, 2009 pp. 85-137.

Bernáth Péter: A távolságtartó megközelítés, *Beszélő*, 2002.július-augusztus.

A Kádár-korszak szegénységképe és a dokumentarista valóságfeltáró igény

Pócsik Andrea: „Az emberhez méltatlan élet kereteiről – közös indulattal (A szegénység és a társadalmi távolság ábrázolása a hatvanas-hetvenes évek BBS - dokumentumfilmjeiben)” In: *A Balázs Béla Stúdió ötven éve* Szerk.: Gelencsér Gábor, Budapest, Múcsarnok 2009., pp. 287-301.

Bernáth Gábor-Polyák Laura: Kényszermosdatások Magyarországon, In: *Kényszermosdatások a cigánytelepeken (1940-1985)*, szerk.: Bernáth Gábor, RSK, 2002. pp. 7-27.

Hammer Ferenc: A megismerés szerkezetei, stratégiái és poétikái (Szocio-doku a BBS-ben) In: *A Balázs Béla Stúdió ötven éve* Szerk.: Gelencsér Gábor, Budapest, Múcsarnok 2009. pp. 263-275.

K.Horváth Zsolt: A valóság metapolitikája (Kognitív realizmus a magyar társadalomkutatásban: szociográfia és a

dokumentumfilm) In: *A Balázs Béla Stúdió ötven éve* Szerk.: Gelencsér Gábor, Budapest, Múcsarnok 2009. pp. 275-287.

A kortárs média romaképe

Bernáth Gábor-Messing Vera: „Vágóképként, csak némában” – Romák a magyarországi médiában, Nemzeti Etnikai és Kisebbségi Hivatal, 1998

Pócsik Andrea: Közszolgálatosság és diskurzus –Az olaszliszakai tragédia a médiában. *Beszélő*, 2007. május

Kriza Borbála-Vidra Zsuzsanna: A többség fogságában – kisebbségek médiareprezentációja, In: *Etnicitás – Különbségteremtő társadalom*, Feischmidt Margit (szerk.) MTA Etnikai és Kisebbségkutató Intézet, 2010 pp. 392-407.

Cigányábrázolás és posztkolonialitás

Junghaus Tímea: Roma – The „Unpredictable” European Outcast (conference presentation)

Kóczé Angéla: „Aki érti a világ hangját, annak muszáj szólania” Roma nők a politikai érvényesülés útján In: *Etnicitás – Különbségteremtő társadalom* Feischmidt Margit (szerk.) MTA Etnikai és Kisebbségkutató Intézet, 2010 pp. 208-227.

Fanon, Frantz: *Black Skin, White masks*, pp. 89-119

Trinh T. Minh-ha: The Totalizing Quest of Meaning In: *Theorizing Documentary*, New York: Routledge. pp.90-107.